

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1976/77:2

med anledning av motion om förtida inlösen av folkpensionsavier

Motionen

I motionen 1975/76:966 av herr Fridolfsson (m) och Ringaby (m) hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om möjligheten för förmånstagarna att erhålla utbetalning av folkpension utan att avvakta nu gällande utbetalningsdatum.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt 23 § uppbördslagen (1953:272) förfaller skatt till betalning under uppbördstermin.

Uppbördsterminerna under uppbördsåret är sex och infaller under tiden från och med den 6 till och med den 13 i månaderna mars, maj, juli, september, november och januari; dock skall uppbörd inte förrättas på söndag eller helgdag. Skulle uppbördstermin med tillämpning av nyss angivna regel börja på söndag eller helgdag, skall uppbördsterminen i stället ta sin början på nästföljande vardag, varvid slutdagen i motsvarande mån förskjuts.

Riksskatteverket kan om särskilda omständigheter därtill föranleder, efter poststyrelsens hörande, föreskriva att uppbördstermin under viss månad skall infalla under annan tid än nyss sagts.

I 28 § stadgas, att kvarstående skatt förfaller till betalning under den första uppbördsterminen (marsterminen) under uppbördsåret näst efter taxeringsåret om skatten uppgår till högst 200 kr. samt med lika belopp under vardera av de båda första uppbördsterminerna (mars- och majterminerna) under nämnda uppbördsår om skatten överstiger 200 kr.

Enligt 1 § kungörelsen (1962:520) angående sättet och tiden för utbetalning av pension enligt lagen om allmän försäkring m. m. gäller att sådan pension (folkpension och tilläggs pension) samt hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg utbetalas av riksförsäkringsverket. I den mån riksförsäkringsverket bestämmer må förmånen dock utbetalas av allmän försäkringskassa. Utbetalning skall i allmänhet ske med anlitande av postverket. Utbetalning genom riksförsäkringsverkets försorg skall ske medelst pensionsanvisning eller, om myndigheten så finner lämpligt, över postgiro. I fråga om belopp som utbetalas medelst postanvisning gäller att beloppet får lyftas tidigast den 15 i förfallomånaden. Om den dagen inträffar på söndag eller helgdag eller lördag får beloppet dock lyftas närmast föregående söckendag, som ej är lördag.

Enligt 4 § kungörelsen (1962:662) angående utbetalning av personalpen-

sionsförmån och pension enligt lagen om allmän försäkring i vissa fall gäller i fråga om utbetalningstiden i sak samma regler som enligt ovannämnda kungörelse.

Frågan om samordning av utbetalningen av folkpension med uppbörds-terminerna har behandlats av riksdagen vid ett flertal tillfällen och även föranlett riksdagsskrivelse. Då skatteutskottet behandlade motioner i ämnet 1972 avvisade utskottet motionerna med hänsyn bl. a. till att det gällde en begränsad grupp pensionärer i gynnsamma omständigheter som inte borde få särskilda förmåner i uppbördssammanhang. När motioner av liknande innebörd återkom vid 1974 års riksdag inhämtade socialförsäkringsutskottet yttranden över motionerna från riksförsäkringsverket, riksskatteverket och poststyrelsen och överlämnade därefter de till utskottet hänvisade motionerna med eget yttrande till skatteutskottet. Riksförsäkringsverket ansåg i sitt remissvar att man borde tillgodose önskemålet om en samordning men att lösningen av frågan borde sökas på uppbördssidan. Riksskatteverket, som inte uttalade sig i fråga om att tidigarelägga pensionsutbetalningen, menade att B-skattebetalare måste avsätta medel för skatt och andra utgifter i tid. Verket avvisade tanken på ändrade uppbördstider. Poststyrelsen slutligen förordade att man jämkade på såväl uppbörds- som pensionsutbetalningstiden men ansåg sig inte kunna acceptera tanken på en förtidsinlösning av pensionsanvisningarna.

Skatteutskottet framhöll med anledning av motionerna (SkU 1974:57) att den av motionärerna aktualiserade frågan var av begränsad räckvidd och att utskottet i princip kunde ansluta sig till riksskatteverkets uttalande att man av alla vilka hade att betala B-skatt måste fordra en viss planering för kommande utgifter. Med hänsyn till att problemet uppenbarligen syntes medföra irritation hos åtskilliga därav berörda pensionärer, ville utskottet emellertid inte motsätta sig att ändringar genomfördes i syfte att få till stånd en samordning. Enligt utskottets mening var det inte motiverat att generellt ändra på tiden för pensionsutbetalning på grund av att en procentuellt liten grupp pensionärer skulle betala B-skatt varannan månad. Utskottet delade i stället riksförsäkringsverkets uppfattning att lösningen borde sökas på uppbördssidan. Utskottet hänvisade till att det redan fanns bestämmelser i uppbördsförfordningen om att man kunde betala skatt fram till den 18 i uppbörds månaden men att den skattskyldige vid betalning under tiden den 14–18 måste erlägga en respitavgift som uppgick till knappt en procent av skattebeloppet. Det borde under dessa förutsättningar – menade utskottet – vara tänkbart att låta pensionärer med preliminär B-skatt slippa att betala sådan avgift till den del skatten inte översteg visst belopp, som kunde anses motsvara normal pension, avrundad uppåt. Enligt utskottets mening borde det också vara möjligt att med hjälp av ADB förse pensionärernas debetsedlar för preliminär B-skatt med särskild uppgift härom för att underlätta postens arbete. Då den av utskottet skisserade lösningen

krävde närmare överväganden, borde enligt utskottets mening det framförda förslaget lämpligen kunna tas upp vid departementsbehandlingen av RS-utredningens förslag, vari ingick åtskilliga uppbördsfrågor samt frågor rörande folkpensionärernas beskattningsproblem.

I propositionen 1975/76:77 om avveckling av den s. k. faktiska sambeskattningen av makar föreslogs också en ändring av uppbördslagen i huvudsaklig överensstämmelse med det av skatteutskottet förordade systemet. De nya bestämmelserna, vilka antagits av riksdagen (SkU 1975/76:27; rskr 170) och redan trätt i kraft, innebär att folkpensionär, för vilken utfärdats debetsedel på preliminär B-skatt, befrias från skyldighet att erlägga respitavgift för den preliminära skatt som betalas senast den 18 i uppbörds månad. Härigenom är det möjligt för sådan pensionär att betala sin preliminärskatt med pensionen den aktuella månaden.

Praktiskt avses systemet fungera så att pensionären vid inbetalningar av skatt styrker att han uppbär folkpension. Postfunktionären underlåter då att ta ut den eljest föreskrivna respitavgiften. För att göra det enklare för postpersonalen vid denna bedömning skall riksförsäkringsverket, i samråd med riksskatteverket, framställa en särskild handling, av vilken framgår att den skattskyldige är folkpensionär med preliminär B-skatt, eller på annat lämpligt sätt underlätta förfarandet.

Utskottet

Uppbördsterminerna för såväl preliminär som kvarstående skatt slutar normalt den 13 i uppbörds månaden medan pensionen blir tillgänglig för lyftning först den 15. För att pensionärerna skall kunna använda pensionsavin till betalning av preliminär B-skatt och kvarstående skatt föreslås i motionen 1975/76:966 av herrar Fridolfsson och Ringaby en ordning som medger att affärsbanker och sparbanker får lösa in pensionsavir också före den 15 i utbetalnings månaden, ett system som skulle förutsätta någon form av samverkan mellan postbanken och affärsbankerna.

Problemet med samordning av utbetalning av pensioner med skatteinbetalning har vid ett flertal tillfällen aktualiserats i motioner i riksdagen. Skatteutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända betänkande 1974:57 att det inte ville motsätta sig en sådan samordning och att lösningen på problemet borde sökas på uppbördssidan. Utskottet pekade på bestämmelser i uppbördslagen, som medgav att skatten inbetalades mellan den 14 och den 18 i uppbörds månaden men som medförde att den skattskyldige då fick betala en respitavgift. Utskottet ansåg det tänkbart att låta pensionärer med preliminär B-skatt slippa att betala sådan avgift.

Skatteutskottets förslag har numera genomförts så att riksdagen i början av innevarande år godkänt ett förslag i propositionen 1975/76:77 om en ändring i uppbördslagen. Ändringen, som redan trätt i kraft, innebär att

respitavgift beträffande preliminär skatt inte skall erläggas av skattskyldig som uppbär pension enligt lagen om allmän försäkring och för vilken utfärdats debetsedel på preliminär B-skatt. Motionsyrkandet är sålunda delvis tillgodosett genom nämnda bestämmelse.

Pensionärer som har debetsedel på preliminär B-skatt och som påförts kvarstående skatt kan emellertid inte komma i åtnjutande av avgiftsbefrielse för sistnämnda skatt. Utskottet kan för sin del inte se någon anledning att upprätthålla denna skillnad mellan inbetalning av preliminär skatt och kvarstående skatt. Utskottet förutsätter därför att regeringen överväger om inte möjlighet finns att utsträcka befrielsen från respitavgiften till att avse även kvarstående skatt. Med det anförda får motionen anses besvarad.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1975/76:966.

Stockholm den 26 oktober 1976

På socialförsäkringsutskottets vägnar

SVEN ASPLING

Närvarande: herrar Aspling (s), Ringaby* (m), Augustsson* (s), Karlsson i Ronneby (s), fröken Bergström (fp), fru Håvik (s), fröken Pehrsson* (c), herrar Marcusson* (s), Åkerlind (m), Nilsson i Kristianstad (s), Andersson i Nybro (c), Lindström (s), Andersson i Edsbro (c), Hörnlund* (c) och Gahrton (fp).

*Ej närvarande vid betänkandets justering.